

The background of the cover is a watercolor illustration. It depicts a landscape with several trees, some of which have sparse, reddish-orange leaves. In the middle ground, a small, dark, hooded figure stands on a path that leads towards the horizon. The overall color palette is muted, with earthy tones of red, orange, and grey against a light, textured background.

LA LLEI DE L'HIVERN

GEMMA
VENTURA
FARRÉ

J.P. DESTINO

Premi Josep Pla 2023

Gemma Ventura Farré

LA LLEI DE L'HIVERN

Premi Josep Pla 2023

Edicions Destino

El jurat del Premi Josep Pla 2023 el formaven:
Laia Aguilar, Marc Artigau, Montse Barderi,
Manuel Forcano i Glòria Gasch.

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.

La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

© Gemma Ventura Farré, 2023

© Columna Edicions, Llibres i Comunicació, S.A.U. / Destino
Av. Diagonal, 662-664 - 08034 Barcelona

Primera edició: febrer del 2023

ISBN: 978-84-9710-346-6

Dipòsit legal: B. 1.396-2023

Fotocomposició: Moelmo

Imprès a Catalunya - *Printed in Catalonia*

Agafa aire però se li escapa de la boca. El meu avi és un moribund. Me'l miro fixament per memoritzar-lo, perquè sé que demà o demà passat no hi serà. I és per això que li faig fotos amb els ulls. Com quan era petita, que retratava amb les parpelles cada persona que sabia que no veuria mai més. I això era l'únic que em tranquil·litava, perquè si la retenia dins meu volia dir que quan volgués la podria tornar a fer existir. I quan l'acabava oblidant no passava res perquè no me n'adonava, i perquè l'oblit em protegeix, i tant que sí. Però el que us deia: no me'n puc separar, però necessito separar-me'n. Però és que si me'n separo l'estic abandonant, oi? Però com et pots

separar d'algú que saps que no tornaràs a veure? Perquè no me n'adonaré, que estarà enterrat al forat, amb la punyetera creu de fusta, el seu nom picat amb martell, la data del primer dia, la de l'últim i el guió entremig. El guió, aquella ratlla curta on es concentra l'existència.

No me l'havia mirat mai, tanta estona seguida, ni a ell ni a ningú. Però me'l miro com si pogués arribar a entendre què és això de tenir coses a fer, a dir, i desaparèixer. Que totes les teves intencions, cabòries, dèries, manies, esperances, tot, sabeu?, tot quedi interromput. Pam. Tall de destrat. L'arbre cau. I que mentre amb la pala et cobreixen de terra, d'una foscor semblant, o potser de la mateixa, neixi un nen. I que d'un extrem a l'altre tot passi en un segon. I que jo ara sigui enmig d'aquest segon i d'aquí res, com tothom, pam, tall de destrat. Sí, sí, això mateix: un dia viu, l'altre mort. Un dia content, l'altre al clot. Un dia un marrec, un altre cabells blancs. Corre, corre, empaita-ho tot. Tall de destrat, avall. Ostres, no sabeu com m'atabala pensar aquestes coses.

Des del peu del llit, li diria qualsevol bestiesa, però em fa por: i si s'inclina i em respon?, i li

murmuro: Soc jo. I vigilo a veure si obre un ull i em tranquil·litza que no l'hagi obert i llavors em sento malament d'haver desitjat profundament que no l'obrís, però hi torno així fluix, massa fluix: Soc jo. Res. S'esforça per respirar i s'encalla i sembla que s'hagi d'ofegar i si s'ofegues no sabia què fer. És que si ara morís, tampoc sabia què fer. Si en soc, d'inútil. I quan el llençol, esgrogueït de vell, es paralitza i el ventre no se li mou, em giro i llanço branquillons al foc, un rere l'altre. I demano a Déu o a qui sigui que m'escolti, que per favor li faci entrar aire. Però aleshores els segons, tan insignificants que són, es fan prepotents, altius, els malparits em vacil·len: Fixa-t'hi bé, tot depèn de nosaltres, i quan m'ha quedat clar, encara m'ho deixen més clar. I en el silenci de pedra, capcota, m'anuncio: Ja està. I ell fa una estrebada d'animal, i la panxa geganta se li torna a inflar. I, espantada, me n'adono: és massa lluny. Però és que tot i que sé que és ell, sembla ben bé que sigui davant d'un altre. És el seu cos, sí, ja ho sé, però ell, l'ell de debò, és com si estigués serrant al porxo, fumant al jardí, fent una truita, no gaire lluny, per aquí.

Faig les passes que cal fer, i penso que és un desconegut perquè, si no, no les faria. Dreta, arran del somier, li allargo la mà ben bé com si pengés del precipici i l'hagués de salvar però no m'hi atrevís per si me l'agafés fort i caiguéssim els dos avall. Valor, sempre em falta valor. Amb la punta dels dits li toco el puny. Concentra la seva última força aquí. Què retens? Què no vols deixar anar? L'hi toco gairebé sense tocar-l'hi, només perquè noti que hi soc, i per dins li dic: Estigues tranquil. Perquè en moments així ho crec de debò, que pots parlar amb el pensament.

Al canell hi té cordat el mateix rellotge rodó. La busca dels segons, de tants anys que fa que viu en el seu pols, li demana: Segueix-me, fes cercles als minuts, a les hores, als dies, a les primaveres, aguanta, no surtis de la roda, no t'entreguis a la línia infinita. O no, ara més aviat sembla que l'expulsi: Fora, ja no pertanys al temps dels rellotges. I com si subratllés el contorn d'algú —Ricard, hi pensa, la gent, en els secrets que hi ha dins de cada cos?—, el meu tacte vaporós sobrevola la carretera del seu braç, aquell braç fort amb què tallava troncs, i que ara és escardalenc i pàl·lid. Però me n'aparto:

l'estic violentant? O no, potser, orfe i mut, necessita que algú li faci de barana o d'escala o de túnel per anar allà on va. Però com puc saber què necessita si mai ho va dir? Els cabells, d'un gris apagat i suats pel front, són a un pam del capçal, on hi ha sis barrots de roure que ell mateix va encolar, i a sobre, penjant d'un clau rovellat, la creu que hi va clavar qui va ser la seva dona. Arrambat al cantó, hi ha l'armari que no sembla un armari, perquè ell no es distreia a fer mobles bonics, sinó pràctics. Està obert, com sempre ho estava. Hi ha les tres camises amb butxaques al pit, els texans gruixuts, el jersei de llana, el gec de cuir i un parell de calçotets de pantaló foradats per les cuixes. A baix, un cartró de tabac, les botes verd oliva enfangades, unes quantes boles de mitjons, el cinturó desenrotllat i les sabatilles amb la llengüeta aplanada. Davant la porta hi ha el lavabo, on cada dos o tres dies s'untava les galtes d'escuma, s'hi passava la fulla, picava el cantó, obria l'aixeta i el remolí d'aigua s'enduia els puntets de barba. On el vàter sempre estava amb la tapa aixecada, i si picava fora, tant li fotia, perquè un dijous al mes venia la pesada de la Roser.

Aquesta habitació, ampla, d'un sostre tan alt que hi cabria un altre pis, sembla que algú l'hagi buidada i no hi hagi deixat res més que allò que et fa pensar en la soledat. Si te'n pots arribar a sentir, de sol, aquí. Però de faltar, no hi falta res. En aquesta capseta que tanca el temps hi ha el mateix que hi havia: el finestral que mai he sabut obrir amb la cortina llarga, cordada, a banda i banda, a la paret, i davant del llit, la llar de foc. Quan al vespre he arribat i des del passadís he vist que era veritat que tenia les cames rectes, amb el peu amb què anava a entrar he fet un pas enrere i m'he tocat el front per esborrar-me el que encara no havia vist. I deixant la maleta a la frontera, he baixat, esgraó a esgraó, mirant d'assimilar-ho i alhora desconfiat-ne, com si no pogués ser. I al jardí, vora les tres escales del porxo, us ben juro que he embogit: he aixafat branquillons, fort, fort, fort, i vinga ficar-me'ls dins del jersei, i quan m'ha semblat que en tenia prou, n'he aixafat més per allargar l'estona de no pujar. I aleshores he notat que eren massa humits i la neura se m'ha arremolinat, perquè res del que agafava em servia, i es començava a fer fosc i vinga a esclafar fort, fort,

fort, petit, més petit, més, i m'he hagut de manar: Prou. Me n'he endut un grapat i he agafat un tronc de la pila dels palets. I el passadís, més llarg que mai. I al final del passadís, la por d'obrir una porta mig oberta. I he fet el cap buit, concentrant-me exclusivament en el que veia: les rajoles de terracota, les rampoines de pols, la campana. Amb un llumí he encès les lletres d'un paper, i aleshores ha estat quan m'he girat, he vist el Ricard per primer cop i no l'he reconegut.

Li premo el braç per si s'enrabiava i es despertava. Però em torno a incomodar. Perquè no l'havia tocat mai, només quan de petita em passava el pa i el seu tacte i el meu coincidien un instant a l'aire. I si aquell contacte, tan insignificant, per a mi era revelador, era perquè entre el seu cos i el meu hi havia una separació. Vull dir que sempre estàvem una mica lluny, cosa que no vol dir gens que el sentís lluny, només que si m'agafava la mà, era molt conscient que me l'agafava. No érem pas com aquella gent que s'abraça: el nostre amor era una espina de peix. Sec a la punta del llit, el matalàs s'enfonsa i la seva closca enorme es balanceja. No hi ha ningú, però de reüll miro la porta. Com més a prop

seu soc, menys por tinc, com si la por només fos cosa de distància. Respira més tranquil i és per això que les mans ja no em tremolen. No sé com dir-vos que sento que soc a prop d'un misteri, i que el que fa res em feia pànic ara té l'efecte del foc. Estiro un peu, i després l'altre, vigilant que ningú entri i que ell no es desperti. Enfonso el cap on no hi ha coixí, perquè tots dos són sota els seus cabells. Té els ulls tancats, jo, oberts. És això l'únic que ens diferencia? Ves a saber si estàs veient més coses que jo. De perfil, la seva cara encara és menys la seva cara: té el nas xato i ample, però la pell se li fa de cera, de mentida. I la cella, sorruda, en una expressió de desacord, i els llavis mig oberts pel meu cantó, com volent-me dir una última paraula: quina? I l'orella encara atenta: Què et falta més per escoltar? Soc al costat d'algú que és més cadàver que persona. Quin lloc t'espera, Ricard? És difícil arribar-hi? Em cuidaràs des d'allà? I amb una veu que és la meva em sento dir el que no li hauria dit mai: T'estimo. I la paraula, tímida però dita, camina sobre els dos pams de llençol i entra a la seva orella gegant, al seu cos quiet.

El llit on moriràs no el tries pas, perquè en això ves qui hi pensa. Gràcies encara si t'adorms allà on has dormit cada nit. Tampoc hi penses, en qui seurà al teu costat. En qui serà capaç de suportar el pes de l'espera indeterminada, en qui entrarà, acotarà el cap i sortirà, en qui trobarà l'excusa per no venir i un cop rebi la notícia se sentirà penedit i alliberat. Potser hauries preferit que en comptes de jo hi hagués la dona que et va deixar? O el teu fill? O algú que no conec? Tant és. Al final, tampoc som amos de res, ni de les nostres decisions, o sí, però tampoc gaire: tots, d'entrada, ja estem fets d'una fusta o altra. Tens fred? I penso que sí, però espera: en quin moment t'he pres el pensament? De dalt l'armari faig caure la manta que un hivern era suau i que aquest desembre és aspra. L'inflo i les puntes esfilagarsades s'aturen en els peus que no tornaran a caminar. Però, com que no? Ricard, soc jo qui t'està fent morir abans?

Estaves fumut de debò i ningú ho sabia. T'adormies a la taula de la cuina, no acceptaves que tenies febre i un mal que t'alentia, et despiitava i t'anul·lava, i obries la reixa del carrer i tornaves a entrar. I feies pudor, i et pixaves a

sobre, i no entenies gaire res, i vas agafar el tel·lèfon però no vas marcar cap número. La Roser et va trobar empastifat al llit. Vas fer un crit i la teva veu robusta va sonar a cadell perdut: Qui collons ets? I de l'esforç et vas quedar sense paraules. I des de llavors se t'han acabat. I les pesantyes de dalt van tocar les de baix. I ella va córrer a trucar-me. Juraria que fins i tot en L'ainena, no t'ho creuràs hi havia l'alegria d'esbombar-ho. I juraria que després de mi va trucar a tot el poble, casa per casa, explicant-ho de tal manera que l'acabessin felicitant: Oh, si no hagués estat per tu. I ella, la carronyaire, per sempre més presumirà d'haver-te trobat mig mort. És que no la suporto, és repugnant. I, a més, ja em diràs per què t'ha hagut de fotre una bata, que no ho veus que se'n riu de tu. És que vestit així sembles un malalt.